

Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu Raportörü Atalar:

Kamu Görevlileri Etik Kurulu, bilişim etiğini de sorun alanlarına ekleyerek çalışmalı

İnternet dünyasında kişilerin, çeşitli “ikilemler” yaşadığı, “etik” veya “etik dışı” davranışlar konusunda rehberliğe ihtiyaç duyduğuna işaret eden Atalar, devlet ve STK işbirliğiyle toplumun bilişim etiği konusunda bilinçlenmesi faaliyetlerinin yapılmasını istedi. Atalar, Türkiye’de bilişim etiği uzmanlığının yeterli olmadığı, kamu etiği uzmanlarının da bilişim etiği konusunda yeterli bilgiye sahip bulunmadığına dikkat çekip ilgili sektörün uzmanları ile kamu etiği uzmanları çeşitli çalışmalarda bir araya gelip bilgi paylaşımında bulunabilmesinin önemini vurguladı.

“Dosya” sayfalarına Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu raportörü Özlem Öztürk Atalar da katkı verdi. Bilişim etiği alanında aslında bir uzmanlığı olmamakla birlikte kamu etiği ve yolsuzlukla mücadele alanında yaklaşık dokuz yıldır çalışan Atalar, 2004’te Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun oldu. İstanbul Barosu’ndan avukatlığını alan Atalar, 2006’da Başbakanlık’ta başbakanlık uzmanı olarak çalıştı. Atalar, Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nda raportör ve etik eğiticisi olarak görevine devam ediyor.

Türkiye’de kamu etiğinin son on yıldır konuşulan yeni bir konu olduğuna değinen Atalar, “bilişim etiğinin” de de benzer durum yaşandığını belirtip “İnternet ortamında meydana gelen etik dışı davranışlar konusunda hesap verebilirliğin olmaması veya çoğu zaman mümkün olmaması bu davranışların artmasına zemin hazırlıyor” dedi.

Atalar, yeni bir yaşam alanı olan internet dünyasında kişilerin, çok çeşitli “ikilemler” yaşadığı, neyin “etik” veya hangi davranışın “etik dışı” olduğu konusunda rehberliğe ihtiyaç duyduğuna işaret etti. Bu alanın, ilgili STK, kamu ve özel sektör uzmanlarının da katılımıyla, hükümetçe mevzuat altyapısına kavuşturulması ve çeşitli ihlal türlerini önleyici önlemlerin alınmasını öneren Atalar, devlet ve STK işbirliğiyle toplumun bilişim etiği konusunda bilinçlenmesi faaliyetlerinin yapılması gerektiğini belirtti. Kişiler ve kamu görevlilerinin “etik dışı” davranışlar göstermemeleri için nelere dikkat etmesi gerektiğine ilişkin görüşlerini aktaran Atalar, kamu görevlileri açısından konunun çok daha hassas olduğunu vurguladı.

Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun, bilişim etiğini de sorun alanlarına ekleyerek çalışması gerektiğinin altını çizen Atalar, “Günümüz dünyasında birey-devlet ilişkisi daha iç içe. Yönetişim anlayışının bir gereği olarak devlet, vatandaşları ile sürekli iletişim halinde. Bu iletişim sadece eski usullerle değil çoğunlukla internet ortamında sağlanıyor. İnternet ortamında yürütülen bu ilişkilerde yaşanacak temel problemler, bilişim etiğinin konusunu oluşturduğundan Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun da bu alanda da çalışması makul olur. Kurul, bu alanda etik ilkeleri belirleyebilmeli, söz konusu etik ilkeler konusunda vereceği eğitimlerle kamu görevlilerinin farkındalığının artmasını sağlayabilmeli” diye konuştu.

Türkiye’de henüz bilişim etiği uzmanlığının yeterli olmadığına dikkat çeken Atalar, bilişim uzmanlarının bu konuya yönelmesi, gerekli teşvik ve özendirmelerin yapılmasıyla bu sorunun aşılabileceğini söyledi.

“Biz, kamu etiği uzmanları da aslında bilişim etiği konusunda yeterli bilgiye sahip değiliz” diyen Atalar, her etik alanında ilgili sektörün uzmanları ile kamu etiği uzmanları çeşitli çalışmalarda bir araya gelip bilgi paylaşımında bulunabilmesine özen gösterilmesini istedi.

- Sizce “bilişim etiği” günümüzde neden önem kazandı? Bilişim etiği konusunda Türkiye’nin mevcut durumuna ilişkin kısa bir değerlendirmenizi alabilir miyiz? Türkiye’de bilişim etiği konusunda hangi alanlarda hangi sorunlar yaşanıyor? Bunların aşılabilmesi için hangi düzenlemeler ve nasıl bir genel çerçeve geliştirilmeli? “Bilişim etiği”nin etkin bir şekilde kullanılması için nasıl bir yapılanma ve kurumsallığa ihtiyaç var? Kimlere, hangi birimlere ne gibi görevler düşüyor? Bunun için sizin öneriniz nedir? Sosyal medya kullanılırken “Bilişim etiği” açısından nelere dikkat edilmeli?

-Etik insanların davranışlarının nasıl olması gerektiğini, doğru veya güzel davranışı belirleyen kurallardan oluşan ahlak bilimidir. Diğer bir ifadeyle etik, bireylerin davranışları ile ilgileniyor. Günümüzde teknoloji çok hızlı ilerlemekte ve beraberinde sosyal, siyasal ve ekonomik alanda insanlar arasındaki, vatandaş-devlet arasındaki veya diğer ilişkilerin daha yoğun olmasına neden oldu adeta sanal bir dünya yaratıldı. Dolayısıyla bu sanal dünyada insanların güvenli ve huzurlu yaşayabilmeleri için birtakım ahlak kurallarına ihtiyaç duyuldu. Bu durum da bilişim etiğinin giderek önem kazanmasını sağladı.

Türkiye’de kamu etiği, oldukça yeni bir konu. Yaklaşık son on yıldır etik konuşmaya başlandı. Bilişim etiğinde de durum böyle. Günümüzde internet, hayatımızın kaçınılmaz bir parçası haline geldi. Sadece evde, işte değil seyahatte hatta tatilde, arkadaş toplantılarında bile yerini aldı. İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi olarak tanımlanan bilişim konusunda; kişilik haklarının korunması, özel yaşamın gizliliği, mahremiyet, reklam-haber ayrımının belirsizliği, ticari sırrın ihlali, veri güvenliği gibi temel sorunlara çözüm aranıyor.

Ayrıca internet ortamında meydana gelen etik dışı davranışlar konusunda hesap verebilirliğin olmaması veya çoğu zaman mümkün olmaması bu davranışların artmasına zemin hazırlıyor.

Bu problemlerin çözülebilmesi için hem kamusal bilişim hem de özel bilişim alanlarında çeşitli düzenlemelerin yapılması ve bu düzenlemelerin hayata geçirilebilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekiyor. Bu noktada, bir yandan ihlallerin önlenmesi için tedbirler alınması diğer yandan da ihlallerin yaptırımlara bağlanması önem kazanıyor.

Tabidir ki söz konusu tedbirlere ilişkin mevzuat düzenlemeleri, bilişim ve bilişim etiği uzmanları, ilgili sivil toplum kuruluşları (STK), kamu kurum ve kuruluşlarınca, özellikle bu alanla dünyada öne çıkan örnekler de değerlendirilerek hazırlanmalı. Bu konuda yine kamusal ve özel yaşam alanlarına ilişkin etik ilkeler belirlenerek bu ilkeler konusunda toplumun farkındalığı sağlanmalı. Çünkü yeni bir yaşam alanı olan internet dünyasında kişiler, çok çeşitli ikilemler yaşayabiliyor. Neyin etik olduğu veya hangi davranışın etik dışı olduğu konusunda rehberliğe ihtiyaç duyabiliyorlar.

Özet olarak, söz konusu alanın, ilgili STK, kamu ve özel sektör uzmanlarının da katılımıyla, hükümetçe mevzuat altyapısına kavuşturulması

gerektiğini vurgulamak isterim. Yine bu kapsamda çeşitli ihlal türlerini önleyici belirli tedbirler alınmalı ve son olarak da devlet ve STK’lar işbirliği ile toplumun bilişim etiği konusunda bilinçlenmesi faaliyetleri yapılmalı.

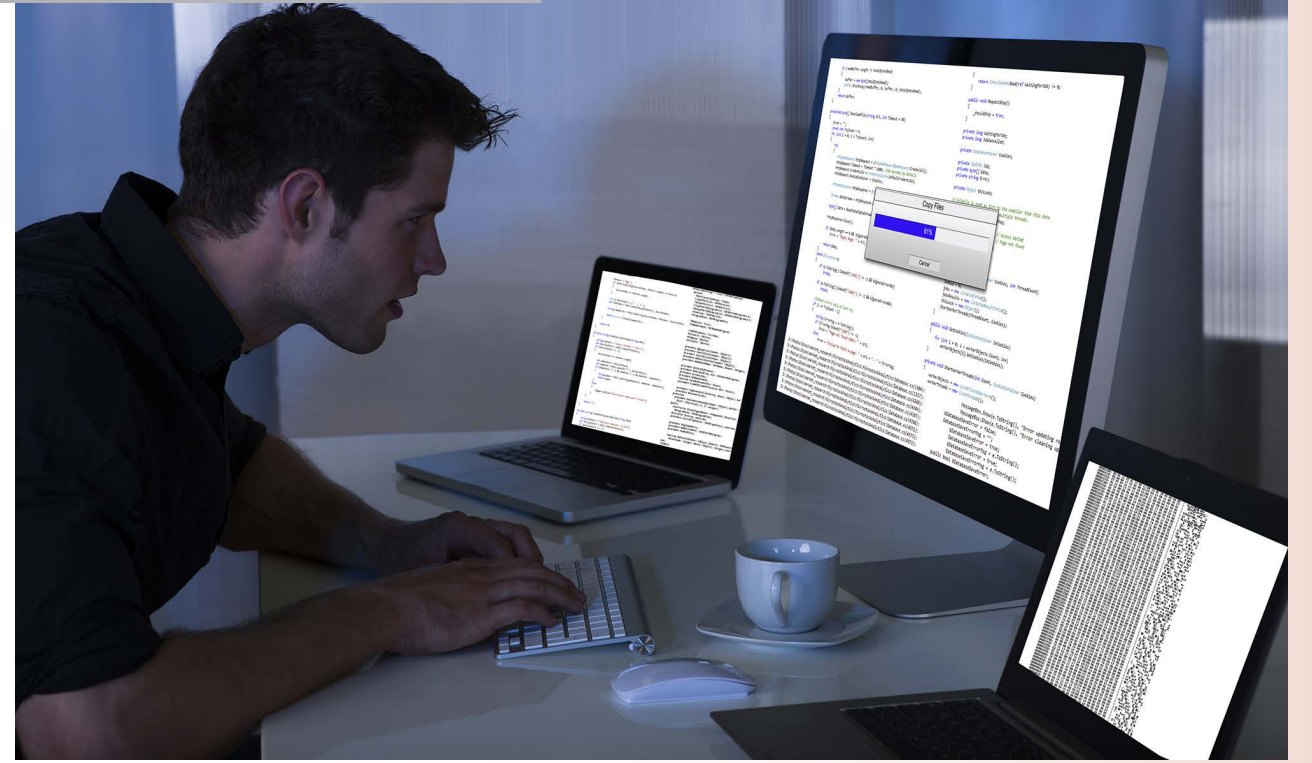
Bilindiği üzere, Uluslararası Bilgisayar Etik Enstitüsü, Bilişim teknolojilerinin uygun kullanımı amacıyla, bilgisayar kullanım etik ilkelerinin temelini oluşturan 10 ilkeyi yayınlamıştır. Şöyle ki:

- İnterneti başkalarına zarar vermek için kullanmamalısınız.
- Başkalarının internet çalışmalarına müdahale etmemelisiniz.
- Size ait olmayan bilgisayar dosyalarını incelememeli/karıştırmamalısınız.
- İnterneti hırsızlık yapmak için kullanmamalısınız.
- Bilgisayarı yalancı şahitlik yapmak için kullanmamalısınız.
- Ücretini ödemediğiniz lisanslı bilgisayar programlarını kullanmamalısınız ve/veya kopyalamayınız.

“Bir kişi sosyal medyada herhangi bir konuda ne yapması gerektiğine dair etik bir ikileme düştüğünde gerçek hayatta ne yapması gerektiğini düşünmeli ve ona göre hareket etmeli.”

- Başkalarının bilgisayar kaynaklarını izinsiz ya da karşılıksız kullanmamalısınız.
- Başkalarının bilgisayar çıktılarını kendinize mal etmemelisiniz.
- Yazdığınız programların ya da yaptığınız sistemlerin toplumsal sonuçlarını göz önünde bulundurmalısınız.
- Bilgisayarınızı her zaman saygı kuralları çerçevesinde kullanmalı ve diğer insanlara saygı duymalısınız.

Ayrıca bireyler, sosyal medyayı kullanılırken de bir takım etik dışı davranışlar gerçekleştirebiliyorlar. Bir kişi sosyal medyada herhangi bir konuda ne yapması gerektiğine dair etik bir ikileme düştüğünde gerçek hayatta ne yapması gerektiğini düşünmeli ve ona göre hareket etmeli. Yoksa insanlarla karşılıklı etkileşim halinde olmamak, onları görmemek veya duymamak bize düşünce ve

ifade özgürlüğü hakkımızın sınırlarını aşma yetkisi vermiyor. Kendimize veya başkalarına ait özel sırları internet ortamına aktarmamaya, özel hayata saygılı olmaya dikkat etmeliyiz.

Diğer yandan, sanal dünya diye ifade edilen internet ortamı küresel ölçekte bir insan popülasyonuna sahiptir; her milletten, dinden, kültürden farklı farklı insanların bulunduğu bir dünya... Dolayısıyla bireyler kendileri için makul sayabilecekleri bir sözün başkası için yanlış anlaşılmalara yol açabileceğini dikkate almalıdırlar.

Kamu görevlileri açısından konu, daha çok hassasiyete sahip. Bir kamu görevlisinin internet ortamındaki bir sözü veya yorumu kurumuna mal edilebiliyor. Kamu çalışanının bu konuda dikkatli davranması ve yanlış anlaşılmalara mahal vermemesi gerekir. Ayrıca yine kamu görevlileri sosyal medyada kurumsal saygınlığı zedeleyecek ifadelerde bulunmamalı. Yürüttüğü kamu hizmetinin dürüstlüğü ve tarafsızlığını olumsuz yönde etkileyecek söz ve davranışlardan kaçınılmalı. İnternet ortamındaki ifadelerinde görev yaptığı kurum ve iş ile ilgili gizli bilgi ve belgelere yer vermemeli.

-Gelişen teknoloji ve özellikle bilişim piyasasında yaşanan yoğun rekabet, sektörün artan yetkinliği ve iş süreçlerinde bilişim etiği noktasında ne gibi olumlu/olumsuz

etkiler yaratıp ne gibi etik sorunlara yol açıyor?

-Gelişen teknoloji ve bilişim piyasasında artan rekabet birtakım etik sorunlarını da beraberinde getirdi. Öncelikle ortada çok fazla bilgi bulunuyor ve bilgi, çok hızlı bir şekilde paylaşıyor. Bu da bilginin güvenilirliği konusunu akla getiriyor. Şayet doğru olmayan bilginin yayılması yanlış anlamalara, haksız rekabete, özel yaşam ihlalleri vb. sorunlara neden oluyor.

Birey ve toplumların etik tercihleri üzerine birçok çalışması olan Amerikalı Profesör Leslie Lipson’un da dediği gibi, her çeşit bilginin müthiş bir hızla çoğalması modern dünyanın yaşam kalitesini artırırken beraberinde iletişim araçlarının kötüye kullanılması, kişilerin haklarının ihlalleri ile sonuçlanan suçlara neden olması gibi tehlikeleri de getirmektedir.

Bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan bir diğer önemli sorun fikir eserlerinin korunması konusudur. Elektronik ortamda bulunan fikir eserlerinin kolaylıkla kopyalanıp dağıtılabilmesi, söz konusu eserlerde emeği geçen kişilere karşı bir haksızlığa neden olmakta ve dolayısıyla adalete zarar vermektedir. Ayrıca ilgili kişilerin kolaylıkla istifade edebilmelerine hizmet eden bu yolun tıkanmasına, diğer bir ifadeyle kişilerin makale, kitap vs. gibi ürünlerini paylaşmaktan kaçınmalarına yol açmaktadır.

-TC. Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu, kamu görevlilerine yönelik etik eğitimlerine “Bilişim Etiğini” de özel bir sorun alanı olarak eklemeli mi? Bu eğitimlerde neler verilmeli, kamu görevlilerinin nelere dikkat etmesi gerektiği vurgulanmalı?

- Bilişim etiğinin bir boyutu da kamusal yaşama ilişkindir. Dolayısıyla Türkiye’de kamu etiği alanında çalışan Kamu Görevlileri Etik Kurulu, bilişim etiğini de sorun alanlarına ekleyerek çalışmalı.

Günümüz dünyasında birey-devlet ilişkisi daha iç içe. Yönetişim anlayışının bir gereği olarak devlet, vatandaşları ile sürekli iletişim halinde. Bu iletişim sadece eski usullerle değil çoğunlukla internet ortamında sağlanıyor. İnternet ortamında yürütülen bu ilişkilerde yaşanacak temel problemler, bilişim etiğinin konusunu oluşturduğundan Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun da bu alanda da çalışması makul olur. Kurul, bu alanda etik ilkeleri belirleyebilmeli, söz konusu etik ilkeler konusunda vereceği eğitimlerle kamu görevlilerinin farkındalığının artmasını sağlayabilmeli. Çünkü kamu görevlilerin çalışmaları sırasında bilişim teknolojilerini kullanıyorlar. Bu kapsamda vatandaşın özel

bilgilerine erişebilirken gizli ya da özel bazı kamusal bilgileri edinebiliyorlar. Bu bilgilerin kötüye kullanımı, yetkisiz kişilerle paylaşımı söz konusu olabileceği gibi değiştirilmesi veya silinmesi de potansiyel riskler arasında bulunuyor. Ayrıca bu alanla da kamu görevlilerinin çıkar çatışmaları oluşabiliyor. Kamu görevlilerin tüm bu konularda dikkat etmesi gerekiyor.

- Bilişimci kamu etiği, kamu etiği uzmanları ise bilişim konusunda yeterli bilgiye sahip değil. Bu sorun nasıl aşılabılır?

-Ülkemizde henüz bilişim etiği uzmanlığı yeterli değil. Bilişim uzmanlarının bu konuya yönelmesi, gerekli teşvik ve özendirmelerin yapılmasıyla bu sorun aşılabılır. Biz, kamu etiği uzmanları da aslında bilişim etiği konusunda yeterli bilgiye sahip değiliz. Etik, hayatın her alanında mevcut. Sadece kamu etiği, bilişim etiği değil, iş etiği, tıp etiği, eğitim etiği, sağlık etiği, çevre etiği gibi insanın var olduğu her alanda etik de söz konusu. Bütün bu alanların uzmanları da aslında kendi içinden çıkmalı. Kamu etiği uzmanları, Kurul tarafından özel olarak bu alanlardan birinde çalışılmadığı sürece bu alanlarda bir uzmanlıklarının olması beklenemez. Ayrıca her etik alanında ilgili sektörün uzmanları ile kamu etiği uzmanları çeşitli çalışmalarda bir araya gelerek bilgi paylaşımında bulunabilmeli.

Kurulumuzca bu güne kadar eğitim, sağlık, siyaset, yargı, kamu ihaleleri, sosyal hizmetler, denetim, kolluk, muhasebe ve mali müşavirlik mesleği gibi alanlarında yapılan çalışmalarda bilgi paylaşımında bulunmaya özen gösterildi.

